

ליקוטים נפלאים פרשת מטות

באדם זה דבר קל מאוד ומהיר, ולרכוש אמון בחזרה זהו מסע ארוך ולפעמים בלתי אפשרי. נקודת המוצא של אמון זה טמונה בדיבור. "ככל היוצא מפיו יעשה".

יש לזכור, אין הבדל אם זאת התחייבות בין הורים לילדים, בין ילדים להוריהם, בין בני זוג או בין שכנים - "ככל היוצא מפיו יעשה", עמוד בהתחייבותך בצורה זקופה וישרה, ואל תזדקק לתירוצים פתלתלים ועקומים כדי לתרץ את אי עמידתך בהם.

"או השבע שבועה" (ל, ב-ג)

אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, לא תהיו סבורים שהותר לכם להישבע בשמי, אפילו באמת אין אתה רשאי להישבע בשמי אלא אם יהיו בך כל המידות הללו: את ה' אלוקיך תירא ואותו תעבוד ובשמו תשבע (מדרש)

מהו, באמת, ענינו של דבר זה, שאסור להישבע אלא אם כן מחונן האדם בכל המידות הללו? אלא שאמרו חכמינו: "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו לא יכול לו" (קידושין) הרי נתון אפוא האדם במאבק קשה ומר עם היצר הרע ואינו יכול לנצחו אלא בס"ד.

אך במה דברים אמורים, באיסורים שאסרה תורה על האדם, שמסייעים לו לאדם מן השמים כי יוכל לשמרם, אבל בנדרים ושבועות שאדם מקבל על עצמו מרצונו שלו, איננו מקבל כל עזרה וסיוע מן השמים במלחמתו נגד היצר, שכן מי ביקש ממנו כי יוסיף על עצמו עוד איסורים על איסורי התורה, כפי שאמר הכתוב בעניין נדרים: "למה יקצוף האלוקים על קולך וחבל את מעשה ידיך" (קהלת ה, ה), ברצונך ובדיבורך שלך קשרת את עצמך באיסור זה, על כן עליך להתגבר בכוחות עצמך על היצר הרע העושה את כל המאמצים

"וידבר משה אל ראשי המטות... לא יחל דברו וגו'" (ל, ב-ג)

פרשה זו פותחת בדיני נדרים ושבועות, שנאמרו על ידי משה רבינו ע"ה "אל ראשי המטות לבני ישראל", ולכאורה מדוע מציינת התורה, שפרשה זו נאמרה אל "ראשי המטות", הרי כל המצוות נאמרו בתחילה לראשי העם, קודם שהובאו לפני שאר בני ישראל.

אלא יש להמתיקו בדרך צחות, מנהגו של עולם הוא ש"ראשי המטות" מנהיגים ועסקנים מבטיחים להמוני העם הבטחות שונות, ופעמים אף נשבעים על קיום דבריהם, ובסופו של דבר אינם מקיימים כל מה שהבטיחו, וגם עושים דברים המנוגדים למוצא פיהם.

מצאיות עגומה היא, שדווקא מנהיגי העם שחייבים לשמש מופת ודוגמא להמוני העם במעשיהם ובמידותיהם, מועדים לשנות את דבריהם בלא ניד עפעף ולבטל במחי יד הבטחות שניתנו בנדר ובשבועה לבני העם. לכן קוראת כאן התורה במיוחד אל כל אחד מ"ראשי המטות", "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה". (חתם סופר)

באחד מבית הספר אחד למדו קורס לגישור. בשיעור הראשון חילקו את התלמידים לעשרה זוגות, ואמרו להם שהיום עליהם לעשות זה לזה 'כיפופי ידיים', כל כיפוף ידיים יזכה בדולר אחד את המכופף. ניתנו להם עשר דקות, וכל הכיתה היתה כמלחמה. בסוף הזמן הקצוב הצליחו רק שניים שלושה זוגות לקבל דולרים בודדים. אך זוג אחד היה, שכל אחד מהם הצליח לקבל שלוש מאות דולרים! להפתעת כולם הסבירו, שהם החליטו בתחילת הזמן שניתן להם, שבמקום שכל אחד יילחם וינסה לעצור את השני מההצלחה, יאפשרו כל אחד לחבירו בתורו לכופף את ידיו, ואכן כופפו את ידיהם הלוך ושוב ללא כל מאמץ... כך נוהג איתנו הקב"ה, נותן לנו הצלחה כדי שנייחס אותה אליו ונחזירה לשורשה, נותן לנו כישלון כדי שנשוב אליו, כך שוב ושוב ושוב... (נקודות של אור - ספינקא)

"וידבר משה אל ראשי המטות... לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" (ל, ב-ג)

לא סתם הנחיה זו נתנה אל ראשי המטות: "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר", לקראת הכניסה לארץ יש לבנות חברה שבה מילה זו מילה, אדם יודע לקחת אחריות על דבריו הפרטיים, וההנהגה יודעת לקחת אחריות על דבריה הציבוריים. כולנו יודעים שלאבד אמון

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת מטות

אומר הגאון ר' אלי' לאפיאן בספרו "לב אליהו": חלילה לנו לפרש מדרש זה כפשוטו שיהושע מפני שאהב את עצמו הוא התעצל במלחמת ל"א מלכים, דבר זה אסור לעלות על הדעת ואין צורך להביא ראיות לזה.

אלא ביאור העניין הוא כך: ראה יהושע וידע איך היו עם ישראל כל זמן שמושה רבינו היה חי, וכמה ירידות ברוחניות הם ירדו אחר מותו, ובמיתת משה ירד העם כמה מעלות ודרגות רוחניות אחורנית, וחשש יהושע מה יהיה כשהוא יסתלק מהם הרי יינטל מהם אור הלבנה, כמאמר חז"ל (בבא בתרא עה.) פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, ובני ישראל עלולים לחטוא, ואכן כך היה כתוב (יהושע כד) "ויעבוד ישראל את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע" והפסיקו לעבוד את ה' לאחר מותו.

ועל כן דחה את מלחמת ל"א המלכים כדי לחיות כמה שיותר ואז לא יחטאו, וכוננתו הייתה ודאי טהורה וקדושה.

אמנם צריך להבין: מדוע א"כ נענש יהושע? אלא אסור לאדם לעשות חשבונות, ואף שנראה כי באופן זה יהיה חילול שמו יתברך ובדרך אחרת יהיה קידוש שמו, אין לו לסטות כמלוא נימא ממאמר ה'.

משה רבינו על אף שידע ואמר "כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון וסרתם מן הדרך" (דברים לא) לא עשה חשבונות ולא עיכב את המצווה.

למדנו מכאן דבר נורא על אף חשבון קדוש ונקי מכל נגיעות נענש נורא, ולא זו בלבד שלא נתקיימה מחשבתו להאריך ימים ולהנהיג את ישראל, אלא נתקצרו ימיו בעשר שנים!

"ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה..." (לא, כא)

בספר "חובת הלבבות" מצינו מעשה בחסיד אחד, שראה פעם חבורה של בני אדם חוזרים משדה המלחמה שמחים ועליזים ועטורי זר הניצחון. אמר להם: "אתם ניצחתם במלחמה קטנה ומעוטת ערך, ואילו כעת צפויה לכם מלחמה גדולה פי כמה, הלא היא מלחמת היצר, בה האדם שרוי תמיד ואשר מתגברת ביתר שאת עקב הגאוה הבאה כתוצאה מניצחון".

כיוצא בזה אמר גם אלעזר לאנשי הצבא, שאף על פי שהם חוזרים ממלחמת מדין, בכל זאת יהיו יודעים כי הם באים עתה למלחמה הגדולה האמיתית, זו מלחמת היצר, והוא נתן להם מצוות הגעלת כלים, לרמז בזה כי יטהרו את ליבותיהם מכל רגש גאוה הטמון בהם, כשם שיש להוציא את טעם האיסור המובלע בכלים. דבר זה יהא בו כדי לסייע להם במלחמה הכבדה העומדת עתה בפניהם...

לפיכך נאמר לעיל: "ויקצוף משה על פקודי החיל... הבאים מצבא המלחמה", משה קצף על פקודי החיל המשלים את עצמם כי כבר באו מן המלחמה ודעתם זוחחה עליהם, בו בזמן שרק עכשיו צפויה להם מלחמה כבדה וקשה פי כמה... (שער בת רבים בשם ייטב לב)

להעבירך על האיסור הזה. ברור איפה שזקוק אדם לזכויות גדולות, לכוחות כבירים ולמיידות נאצליות, כדי שיוכל לנצח לבדו במאבק קשה זה... (קומץ המנחה)

"איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסור אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" (ל, ג)

בס' הדרש והעיון מביא שהגר"א זצ"ל כותב בביאור מאמר הכתוב במשלי (י, ח) "חכם לב יקח מצות ואויל שפתים ילבט", דהכוונה, דמי שהוא חכם לב לוקח המצווה תיכף בזריזות, בלי שום שהי', ואז הוא בטוח שיעשה אותה, אבל מי שאינו עושה המצווה תיכף, רק אומר שיעשה אותה מחר או לאחר זמן, על פי רוב יפגוש במניעות שונות, אשר תעמודנה לו לשטן ולילבט ויכשל. יש להעמיס הכונה הזאת גם בדברי הכתוב "איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסור אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה", הכונה גם כן על דרך שכתבנו, שאם אחד ידור נדר לה', ויקבל עליו לעשות דבר טוב, עליו להשגיח שלא יחל דברו, ולא ישנה מוצא שפתיו, ועל כן העצה היעוצה "ככל היוצא מפיו", כאשר אף יצא הדבר מפיו, תיכף יעשה אותה, ואז ילך לבטח דרכו ולא יכשל בלשונו, וכאמור.

"איש כי ידר נדר לה'" (ל, ג)

הדא הוא דכתיב, כי לא ידע האדם את עתו (מדרש). מה ענין פסוק זה לכאן?

מצינו בגמרא, שבשעה שאדם נודר קרבן אל יאמר "לה' קרבן", אלא "קרבן לה'", משום שמא יבטא את השם ולא יסיים את המלה "קרבן" ויהא מוציא שם שמים לבטלה (נדרים י'). מבארים המפרשים, כי החשש הוא פן ימות פתאום בטרם יהא סיפק בידו לומר "קרבן". זוהי אפוא הכוונה שבמדרש, שלפיכך אמר הכתוב "נדר לה'" ולא "לה' נדר", משום "לא ידע האדם את עתו", ויש מקום אפוא לחשוש פן ימות באמצע ויהא מוציא שם שמים לבטלה, על כן עליו לומר תחילה "נדר" ואחר כך "לה'..." (נחל קדומים וקדושת לוי)

"נקום נקמת בני ישראל" (לא, ב)

כתוב במדרש: נאמר על יהושע "כאשר הייתי עם משה אהיה עמך", היה צריך יהושע לחיות מאה ועשרים שנה כמשה רבינו, ולמה נתקצרו שנותיו בעשר שנים? בשעה שאמר הקב"ה למשה "נקום נקמת בני" מאת המדינים אחר תאסף אל עמך" אע"פ שנתבשר על מותו לא איחר הדבר אלא נודרז "וישלח אותם משה", אבל יהושע כיון שבא להילחם עם ל"א מלכים, אמר: אם אני הורגם מיד אני מת כמו שהיה עם משה רבינו, מה עשה? התחיל מתעכב במלחמתם, שנאמר "ימים רבים עשה יהושע את כל המלכים האלה מלחמה", א"ל הקב"ה: כך עשית?! הריני מקצר את ימך עשר שנים!